

AZ OLVASÁSFEJLŐDÉS „UNIVERZÁLIS” INDIKÁTORAI

Csépe Valéria

Magyar Tudományos Akadémia TTK Agyi Képző Központ, Budapest

Az olvasás alapozó szakaszában végzett mérések jelentőségét az olvasásfejlődés követésén túl hangsúlyossá teszi az a tény, hogy az olvasás zavarainak (a gyenge olvasástól a diszlexiáig) korai jelzése a fejlesztés mielőbbi megkezdéséhez, s ezzel a spontán kompenzáció sikertelen változatainak elkerüléséhez nyújthat segítséget. Az olvasásfejlődés követésének és értékelésének, valamint a lehetséges zavarok súlyosságának megítéléséhez végzett mérések akkor szolgálnak megbízható adatokkal, ha az indikátorokat megfelelően választottuk ki, s legalább a teljesítményhez való hozzájárulás mértéke szerint súlyoztuk. Az előadás kiemelt témája annak a megközelítésnek a beható elemzése, amely szerint az olvasási teljesítményben megnyilvánuló egyéni eltérések indikátorai univerzálisak. Az előadás saját munkacsoportunk kutatási eredményeink és nemzetközi együttműködésben végzett, nyelvközi összehasonlító vizsgálataink tapasztalatait bemutatva azt kívánja alátámasztani, hogy bár az olvasásfejlődés meghatározó faktorai univerzálisak, a megbízható mérés kialakítását több tényező is befolyásolja. Ilyen a választott indikátorok típusa, relevanciája, súlya, hatásának mértéke és idői jellemzője, s az adott ortográfia konzisztenciája. Adataink szerint az olvasás két eltérő, szóolvasási, valamint álszóolvasási (dekódolási) sebességgel és pontossággal mért, mutatója a nemzetközileg elterjedten használt több indikátor (fonológiai tudatosság, RAN, számemlékezeti terjedelem, szókincs) tekintetében is jelentős változást mutat az olvasásfejlődés szakaszai és az olvasási zavar mértéke szerint. Mindez arra utal, hogy az olvasástanulás első négy évében végzett méréseknél az az indikátorok tulajdonságai mindenképpen figyelembe veendőek, s ez fokozottan érvényes az olvasási zavarok esetében.